

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donajanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para pejit redak ili po pogodbi. — Nepravilna pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Nek se čisti!

Šibenik, 22. srpnja.

U našoj domovini vlada čudan običaj kod nekih, koji hoće da prolaze kao domorodci. Njima je sve dopušteno za to što su pristaše stanovite stranke ili članovi stanovitog društva, staleža i slično. Razlikuju oni javnu borbu od privatnih posala, tako da su načelno protiv stanovitih vlastodržcima, a privatno su prijatelji, sluge, pomagači, skutoše.

Na taj način ne može se ići napred, jer takovi političari slabe narodni odpor. Što je njima dopušteno, trebalo bi da je i drugomu. A tada krug takovih ulizica mora da se sve to više širi. Oni postaju gnijlom ranom na narodnom tielu, koja raztače prirodne sile naroda.

Razlikovati sustav od nosioca sustava gnušna je varka, jer sustav traje samo dok je nosioca toga sustava. Borba protiv sustava ne može biti odjeljena od borbe protiv nosioca sustava.

Tko ovu razliku čini i prema njoj radi, nije otačbenik, nego varalica, koji hoće da uživa blagodati oporbenih elemenata i nosioca sustava.

Prigodom zadnjeg putovanja bar. Raucha najočitije se vidilo, da je ova rana prilično razširena. Treba ju čistiti, jer inače zaludu nam vika za slobodu domovine, kad u isto doba padamo ničice pred onima, koji su u našu domovinu poslani, da nas sapnu u verige robstva.

Radi ovog uzroka nismo samo za to, da se ovakovi čini razpravljaju, nego hoćemo, da se krivci, t. j. oni, koji vlastodržcima služe, i kazne. Ovakovi ne smiju biti na čelu ni strana, ni društva, koja su utemeljena za narod, nego ovakovih treba da je čim manje i u redovima našim, jer su veoma pogibeljni.

Mi počemo i nastaviti ćemo, za ništa drugo, nego jer hoćemo, da se čisti naš politički život. Dva susjedna članka namijenjena su ovog svrhi. Hoćemo da u našoj političkoj vladi i politički moral.

Ljudi, koji su za metanisanja sustavu i nosiocima sustava, ne smiju biti u redovima narodnih boraca. Dr. Banjavčić je pokazao put...

Rauch u hrvatskom društvu i izpravak gosp. Maruna.

U subotu smo donieli izpravak gosp. fra Luigja Maruna, jer smo htjeli, da javnosti vidi, kako gosp. Marun izpravila, a ne jer je on zabjeva, da izpravak tiskamo u smislu §. 19. drž. zakona o tisku.

Što on izpravilja? Čujmo ga: „Nije istina, da je Rauch najavio svoj dolazak u Knin predsjedniku hrvatskog starinarskog društva gosp. fra Luigju Marunu“; nije istina, „da je Marun baruna Raucha dočekao i odpratio u muzej hrvatskih starina“; nije istina, „da je Marun šutio i krio taj dolazak“; niti da je htio služiti incognito Rauchu“.

Ovako gosp. Marun danas, kada svak zna, da je pohod Rauchov u Knin bio odavna njemu najavljen; danas, kad svak zna, da je on Raucha čekao; danas, kad svak zna, da ga je baš on uveo u muzej starinarskog društva; danas, kad svak zna, da je baš on o tom dolazku pisao Periću; danas, kad svak zna, da se je baš on brigao za najbolji sir za gostibu jednom dostojanstveniku, i da je baš on pripravljao muzej za doček jednog dostojanstvenika.

Koljeza dostojanstvenika? O tom je gosp. Marun brižno šutio. Naša javnost nije bila o dolazku Raucha obaviještena. Nigdje se nije javilo, da Rauch dolazi. Ime njegovo se krio. Dolazak Raucha se krio pred javnošću, a krio ga uprav g. Marun, i zaludu on to sada neće.

Rauch je u svoje svrhe htio doći u Knin incognito, a gosp. Marun je to incognito brižno čuvao, i tako je incognito htio poslužiti nečistim svrham gosp. baruna Raucha.

Ovo stoji i zaludu je da gosp. Marun ovo neće, jer da ovaj pohod nije bio sramotan i ne-

čist posao, g. Marun ne bi ga bio brižno krio pred javnosti, pred narodom našim, koji bi najvećim oduševljenjem pozdravio bana hrvatskoga, pa došao on i u posve privatnom poslu u naše krajeve.

Ali gosp. Marun je znao, da u Knin ne dolazi ban hrvatski, nego sluga magjarski i za to je on taj dolazak krio pred narodom.

Uzrok ovom postupku leži, po našem mišljenju, u naravi, u čudi gosp. Maruna, koji je prouzročio, da su se mnogi i mnogi od hrvatskog starinarskog društva odalečili, pa se on u naknadu za izgublenu narodnu pripomoć utiče vlastodržcima, bili ti i soja Rauchova.

Radi ovih njegovih ličnih svojstava mi smo rekli, da on ne smije biti više predsjednik hrvatskoga društva, pogotovo ne više nakon što je kriomice poslužio Rauchu. Rekli smo, da on treba da to okaje i da položi čast, koju je proglasio doživotnom i sa neograničenom vlasti za sebe.

Na ovo nam sada šalje g. Marun izpravak, u kom veli, da to nije istina.

Gosp. Marun ovdje se prenaglijo. On bi se imao sjećati, da nam je u rujnu lanijske godine bio dao na objelodanjenje izvještaj sjednice upravnog odbora hrvatskog starinarskog društva, držane dne 3. rujna iste godine.

Taj izpravak naš list nije htio objelodaniti, a nije htio radi časti i koristi hrvatskog starinarskog društva.

Nakon toga taj izvještaj je izašao u zagrebačkoj „Hrvatskoj“, koja ga je u dobroj vjeri objelodanila u podlistcima 28. i 30. rujna 1907.

U tom izvještaju kaže se pod točkom 3. a): „Sadašnji predsjednik je utemeljio, rukovodio i krio društvo, te mu obezbjeđio ustanak, dok je on živ mora dakle ostati vazda na čelu društva, koje je stlopljeno i poistovjetovano s njegovim imenom“.

„Radić će, jer je to postalo potrebom njegova života, koliko bude mogao za korist i napredak društva, ali sa predsjedničkog mjesta ne će i ne smije uzmaknuti, jer je njegovo samo ime jamstvom za život društva, te toliko isti isticao svoje zbilja pomerečno zdravlje i neku klonulost duha, to obzirom na velevažnost i zamašitost pothvata, njegova će rodoljubna i plemenita duša rado položiti na domovinski oltar i preostale svoje duševne i fizične snage; za to.“

„b) neka društveni predsjednik izvoli udesiti svoj način življenja tako, kako bi što više štedio i što više uživao svoj dragocjeni život na korist društva i naroda“.

„c) Ne ima sumnje, da naš društveni predsjednik zaslužuje od strane društva obilnu i materijalnu nagradu, jer sve dosadnje tekovine društva tako rekuć su isključivo njegovom zamjernom požrtvovnošću ovako sjajno uspjele, pa se potpunim pouzdanjem pripušta njegovoj uvjajavnosti, da do boljih prilika i novih odredaba u interesima društva, pa bili ti koje mu drugo vrsti, raspolaže nužnim iznosom iz društva. dohodaka“.

Što je ovdje rečeno, kad se izljušti kadjenje samom sebi? Što je jezgra ovog zelenog oraha, kad mu se digne kora?

Da je hrvatsko starinarsko društvo i gosp. Marun jedno te isto; da je za to nužno te gosp. Marun udesi svoje življenje, kako bi što više uživao svoj dragocjeni život; u tu svrhu da on raspolaže nužnim iznosom iz društvenih dohodaka prema svojoj uvjajavnosti t. j. kako hoće.

A sada, vraćajući se na izpravak g. Maruna, ne znači li tučisti istinu po obrazu, kad se on usudjuje niekati, da je proglašen doživotnim predsjednikom i sa neograničenom vlasti za sebe?

Može li takovim biti, može li tu vlasti imati predsjednik jednog društva, koje je narod podigao i uzdržao? Služi li takovo predsjedništvo na čast narodu i društvu?

Mi kažemo: ne, i što puta ne, a gosp. fra Luigji Marun bolje bi učinio, da se zahvali kako ga savjetovavamo, nego da šalje po svim našim listovima izpravke i izjave.

On predsjednikom hrvatskog starinarskog društva ne može da bude više.

Čako je ne-ban u Knin došao.

Zaspali rudnici Marunu. Suša u svemu, pa sitno rominju i vrela starinarskog društva. Okovima sputaše njegova predsjednika Kninjani malogradske: tjesnogrudni s uprave društva. Rekoše oni: il goni po čefu, il peremo ruke, a narod nek vidi i svoju reče. A mišljaše on: pa okove stresmo, lako za narod; narod je narod. Ja uzkrisitelj stare slave, a davna slava mekan je dušek za svaku glavu, pa i potrebnu hranu — starin! društvu.

Za znanstvenim hram taj nisu pregledavanja, dozvoljavanja, kontrolovanja i slična sputavanja blagotvornog djelovanja.

Predsjednik pita, a uprava zaključak stvara: 1) Marun je predsjednik dok žive; 2) izradio se, radi mu ne treba više; 3) bez nužde ovlaštenja, kontrole, računa, prosto raspolaže druženim jasprama.

Tvrdoglavcima ustuk je odredba novog štatuta: do 10 punomoćnica 10 glasova i jedanaesti svoj važe svaka pokorna glava. A narod će Maruna obdarit bar punomoćnicama, on će već naći kako da ih razvrsta u 11-oredne straže.

Občine uzor su uprave narodnog hazna. Društvo pretvori u pokrajinsku zakladu, kò Montovo Glavicu u vladinih ljudi podvornicu. Predsjednik bit će kustos, imati plaću, a Marun žrtvu doprinit: svući će mantiju težu, obuču lakšu i vodit kò sada uzornu upravu.

Nu Zemaljski Odbor zavlaiči, petlja; bilanse pita, račune traži, na vagi mjeri bi li kustosu dostatna bila plaćica Odborova sluge.

Al svietlo sinut može odlike nas sunce grijati maru. Narod više ne bana, a ban se može pokazati dostojan predaka svojih: mećena naroda, čuvar stare mu slave. Na bana ovog mrzko se gleda? Tko zna da li sa pravom?! Pa doći će i drugi, a pobiti dara svetinjama narodnim nijedan ne će.

Prilika sjajna! Pameti unču, a obraz ne fal! Što Kninjani misle, kome je za tim; zar zdrave glave zamjerit mogu presvietlim petam, da i ovo zemlje parče, posvećeno slavom, gaze?

I piše Marun Brajanu svome (tako on zove, tako se odaziva zastupnik Perić). Brajan aber šalje.

Hladjaše bura onog dana, pa eto javna hlada i svetlom banu i Brajanu sladkom. Kod tolikog hlada i zakusak može se spremit.

Pripravljena kapljica već je pripravna. Bez čaše sudono grlo nit obećat može, nit studeno srce izvršit što žedno grlo obeća. Banu je nektar mio: al nek bude doček i u crneme-gala i svetčanom maron-odielu.

Samo tvrdim glavama kninskim sve da je skrito! Pokvariti oni bi mogli apetit narodne gozbe, obećanja sjajna obećanjim svjerovanja. Za to Marun brižni telale šalje: automobilom stižu samo inžiniri rudnika njegovih.

Al kninski doćuće vrazi! Propalo je sve. Zaludu poruke u Spjlet, u Skradin, Šibenik Zadar.

Ne pomaže ni pisma odavati brajana svoga. „Čast polož!“

Ta kud bi sada u godinama ovim? Brajanu sladki, daj reci sada svoju, odat te ne ču, savjete davaj, al unapred znaj, da i ti me posveti predsjednikom vječnim.

Ustanova nahodišta u Dalmaciji.

Mjestni list „Novo Vrieme“ od gosp. učitelja Petranovića iznio je tu skoro dva predloga, biva, da se ukinu postojeća nahodišta u zemaljskim bñnicam, i da se iznos od godišnjih 90 hiljada kruna, što će zemlja tim prištediti, uloži u poboljšanje učiteljskih plaća. Pošto su neke novine preniele oba predloga, dužnost nam je, da se i mi u kratko na njih osvrnemo i prikazemo stvar javnosti u pravom svjetlu.

Prvi predlog glede ukinuća nahodišta nije ni nov ni originalan. O tome je bilo govori i u novinstvu i u saboru. Spomenut ćemo samo, da je u saborskom zasjedanju god. 1903. zast. Dr. Štambuk stavio predlog glede pre-

ustrojstva ili ukinuća nahodišta, predlog, koji je bio od sabora odbijen, i o kojem ćemo se kasnije nešto pobliže porazgovoriti.

Drugi predlog, da se prištedjena svota uloži u poboljšanje učiteljskih plaća, jest doisto originalan, ali toliko originalan, koliko i nepromišljen, banalan i uvredljiv za učiteljski stalež. U doba, kad država u školske svrhe stavlja pokrajini na raspoloženje godišnju svotu od K 300.000, i kad će zemlja usljed akcije za saniranje pokrajinskih financija namaknuti liepih prihoda, ne da se dokučiti po kojem logičnom nizu ideja jedan čovjek, koji vrši uzvišeno zvanje odgojitelja našeg podmladka, može doći do predloga, da se baš svota prištedjena od ukinuća nahodišta upotrebi u poboljšanje učiteljskih plaća, dočim mora da znade, da naša zemlja ne posjeduje nikakovo dječje zaklonište, nikakav zavod za odgoj zapuštenih djece i sirota, i da je kod nas i sada preka potreba ih ustanova, te da će se toj potrebi pogotovo tada morati da doskoči, kad se nahodišta ukinu, kako zahtjeva korist a i sama čast zemlje.

Uzdržanje nahodišta težak je teret za našu zemlju, koja ga ipak ne sasvim zlovoljno podnaša, a to iz nekog uvjerenja, da su ta nahodišta jedna žalostna nužda, da je njihovo uzdržavanje djelo humanitarnosti, jer se tim kako tako obezbjeđuje ustanak nesretnog a nevinog djeteta i sprječava zlodjelo kidisanja na njegov život. Nego, to je uvjerenje sasvim netemeljito. O nahodištima, kako sada postoje, ne može se utvrditi, da su jedna humanitarna institucija, niti da se njihovim obstanom postizava kakav moralni uspjeh. Naprotiv, otvoreno ćemo kazati, da je postojeća ustanova nahodišta jedna nedična tačka na polju naše javne uprave, da je nečlovečna i nemoralna.

Lakoumna ili zavedena ženska biva primljena u bñnicu i tu porodi nezakonito diete. Nakon nekolikoj dana biva od bñnice odpremljena, dočim joj diete biva pridržano u bñnici, a nahodištu. Ta je ženska sad sasvim slobodna, ne ima brige oko timarenja svoj djeteta, i ne misli više na nj, niti znade gdje je, je li živo ili mrtvo. Tako ostaje u njoj ugušeni onaj prirodni instinkt majke, onaj osjećaj ljubavi prema svom djetetu, možda jedini plemeniti osjećaj, što bi ona mogla da u srcu goji. Koje čudo, ako se ona opet podade lakoumnom životu; ako od ženske, koja se je još valjda mogla popraviti, postane čeljade pokvareno i izgubljeno? Što da pak velimo o nevoljnom djetetu? Ono ostaje lišeno majčine brige, te biva predano „na odgoj“ osobam, koje ga obično ne uzimlju iz kakvog osjećaja milosti, nego iz proste zlošćavene špekulacije. Tako jedan dobar dio kukavne djece nastrada, a ostali dio pati u zapuštenosti, potrebi i preziru. Žalostna je ta humanitarnost, kada iz bojazni, koja inače ne postoji, da se ukinućem nahodišta ne povećaj broj čedomorstva, pušta, da bezbroj djece nemilo strada.

U drugim zemljama bila su ukinuta nahodišta slična našim, i nadomještjena drugim ustanovama zbilja humanitarnim. Drugovdje kad u bñnici ženska rodi, te prodje određeno vrijeme kad može i mora da izidje iz bñnice, njoj biva predano i diete sa nešto robe, koliko je potrebno, i daje joj se od 20-30 K za prve potrebe, dok se žena sa djetetom snađe i namjesti. Tu, kako je izkustvo dokazalo, ne postoji nikakav pogibelj za diete. Majka ga ne može sakriti, ona je odgovorna za diete, koje osim u prirodjenom osjećaju majke nalazi zaštite i u kontroli vlasti, u strogosti zakona i u humanitarnom čustvu ljudi.

Majka će se za svoje diete pobrinuti, pridržati će ga kod sebe ili će mu naći inače zaklonište, tako da će ipak za ni misliti; ona će se teže opet podati lakoumnom životu, nastojat će, da skloni otca djeteta, da se za nj također postara, ako ne milom, a to silom putem suda, kod koga mora da nadje zaštite; ona će nastojati, da se popravi, da možda skloni otca djeteta, da ju vjenča i da tako svoje diete uzakoni.

Sve je to izključeno, dok budu postojala sadašnja nahodišta, koja služe uprav poticalom nemoralnosti, jer olakočuju slabim ženskim vodjenje neurednog života. One ne mogu tako očutiti svu težinu posljedica svoje lakoumnosti,

a tako isto ni ljudi, što ih zavajaju; dočim nevino diete, ako ne nastrada, izloženo te bez utjehe i obrane majčine svakom progovstvu, i često postaje neprijateljem država i za nj pogibljivo.

Tvrđnja, da bi usljed ukinuća nahodišta mogla učestati čedomorstva, nije osnovana, niti izkustvom potvrđena. Pošto se to nije dogodilo u drugim zemljama, ne čini ni u nas. U najvećem dielu slučajeva počinja se čedomorstvo od sramote i straha, da nepošteno djelo ne dodje do znanja javnosti. Pri takovom duševnom razpoloženju ne pomažu doista nahodišta, da se zlodjela zaprieče ili ograniče. To isto vrijedi i za slučaj da se zlodjelo počinja samo iz zverskog, zločinačkog nagona. Tu osim nadzora vlasti i stroge uporabe zakona malo što može da pomogne. Nasuprot, čedomorstva počinjena iz očajja radi siromaštva, radi materijalne nemogućnosti timarenja i uzdržavanja djeteta, mogu se lasno sasvim zapriečiti, ako se podignu takove ustanove, gdje će diete moći biti zaklonjeno, te odgojeno na način, da postane čovjekom korisnim i sebi i društvu. Na diete tako zaklonjeno ne će majka tako lako zaboraviti, znati će, gdje je, pratit će njegov razvitak.

Oko toga dakle treba poraditi, da se postojeća nahodišta ukinu, ali istodobno, da se u mjestima, gdje postoje zemaljske botnice, po mogućnosti uz iste, osnuju takovi humanitarni zavodi, gdje će nahoditi i nobće djeca, koja ne imaju ni oca ni majke, ni nikoga drugoga, koji bi bio dužan i mogao da ih uzdržava, biti zaklonjena. Tu djecu, čim ponarastu, biti će lasno namjestiti kod koga majstora, u koji dobroj obitelji. Zemlja ne će biti opterećena većim troškom, jer će, nakon postepenog izpunjenja postojećih obveza napravn odgojiteljm nahoda, imati na raspoloženju veliku godišnju svotu od oko 100.000 kruna, s kojom se daje mnogo dobra učiniti na korist i na diku zemlje. Ukinućem postojećih nahodišta prestao bi obstojati jedan dalmatinski specijalitet, što primamljuje stanovitu čeljad iz drugih pokrajina, koja ovdje ostavlja svoju djecu na brigu i teret naše pokrajine, dočim bi se za istu imala pobrinuti zemlja, kojoj pripadaju. Ali vani nema naših nahodišta.

Predlog zastupnika Dra. Štambuka, što smo gori spomenuli, sastavljen je sasvim oprezno, i predviđa potrebu, da se zemlja na koji drugi način pobrine za nevoljnu djecu. Predlog glasi: „Daje se nalag Zemaljskom Odboru, neka prouči pitanje naših pet pokrajinskih nahodišta i neka u budućem saborskom zasjedanju podnese saboru shodne predloge za reorganizaciju, eventualno djelomično ili potpuno ukinuće istih“.

Taj predlog bio je od sabora odbijen u sjednici 9. studenoga 1903. bez da se je vrhu istoga povelja posebna koja razprava. Između ostalih zadaća, što čekaju novi sabor, nije od male važnosti i ova o uređenju i rješanju pitanja naših nahodišta, koja u sadašnjoj svojoj uredbi ne smjedu dalje obstojati.

Da je sve ovo dobro promogao g. D. Petranović, ne bi sigurno bio iznio u svome možda već pokojnom listu onakav predlog o uporabi novaca, koji bi ostali raspoloživi, kad bi se ukinula nahodišta, ne bi bio došao do smišelne i za učitelje ponizujuće misli, da taj novac prištedjen, a ne namijenjen više skrbi zapuštene siromašne nesretne djece, svojata za poboljšanje učiteljskih berava. Svi učitelji, koliko ih god u Dalmaciji ima, makar i slabije ekonomski stajali, nego li stoje danas, odrekli bi se svake pomoći, koju bi im pružio novac otkinut skrbi i njezi takove djece i smatrali bi najnižim sebičnjačtvom priznati i primati taku pomoć, koja bi toliku nevoljnu djecu lišila zaklona, pouke, njege i uzgoja. Gosp. Petranović u svojoj velikoj filantropičkoj duši nije mogao doći do ideje, da jednom ukinuta nahodišta, pa, recimo, i neukinuta, ostaje uvijek na pokrajini ja se brine za nevoljnu zapuštenu djecu, akcija, koja se baš sada po obćem uvjedenju poduzela u Dalmaciji u jubilarnoj ovoj godini. To je zaista svjedočba male spremne, ograničenog praktičnog i plemenitog duha za jednog urednika pedagoškog časopisa. Ovu bruku bio bi sebi prištedio g. Petranović, da ga je i kao urednika pedagoškog lista vodila kolegalnost i toleranost, jer bi tada bio sigurno prihvatilo i prenio onaj vrlo umjetni predlog, što ga je za stalno koji učitelj iznio u „Hrv. Rieči“ u članku: „Za unapređenje školstva“ i kojim je konstatirano kako da se vladin doprinos od 300.000 K za pučku školu u Dalmaciji može najshodnije i najkorisnije da uloži na uhar školi i pučkog učiteljsva.

Gosp. Petranović htio je nešto originalna i bit će sam svoj predlog proturio i kroz koje

druge novine, a ne samo u „R. Novi List“, ali nek bude uvjeren, da mnogo toga može biti originalno, ali nipošto, opet sve pametno.

Tobožnje demonstracije.

Muč, 15. srpnja.

U splitskom glasilu starih narodnjaka br. 85. tiskan je „telegram“ o mučkim „demonstracijama“ dne 12. t. mj. Ne ćemo izpitivati je li to baš telegram, jer onaj dan, nedjelja poslie podne, brzajavni su uredi po selima zatvoreni za svakoga, pa cijenimo i za izvjestitelja onog lista. Ne ćemo ići kazivati, da su one demonstracije bile radje ovacije komandirane Ljubi Cambju, nego li demonstracije proti „izviestnim“, Evo što je u stvari. Prilog „Hrv. Rieči“ br. 251. upekao je živo ex-nahelnicu mučkoga Ljubu, pa se uzpalio, što je bio turen u ruke narodu. Ne znajući Ljubo što će i kako će i ne imajući odvažnosti odgovoriti na iznešene optužbe, smislio je način, kako bi barem po Muču ublažio dojam priloga. Za to izdade zapovjed svojim kmetima i radnicima tvornice E. Karaman i dr. da mu u nedjelju 12. t. mj. prirede ovaciju i spale prilog, hitro sluge i ulaci Cambjevi i zbačeni obćinski tajnik Bergamo trkali po selima, da izvrše zapovjed i sakupe narod; ali narod ne htio se odavzati i uhvatiti se u mrežu. Jedini kmeti, kao tužni kmeti-robovi, poslušali, te oni u broju od 50 sa nekoliko radnika iz Postinja Gor. došli u povorci na Muč vičući: „Živio Cambji!“

A kamo li, lažni izvjestitelju „spravljalo se više hiljada (b u m l b u m l) seljaka na to“. Nije mlivo, pošto prije bilo! Nije istina da „iz svih sela ipak u nedjelju mnogi dolazahu na Muč“. Kaži nam, poštenjače, ime samo jednog seljaka iz Bročanca, Prugovca, Gidavca, Sutine, Neoriča i dr.! Nekolikič od kmeta Muča Donjeg i Postinja Gornjeg zar demonstriraju u ime svih sela? Od 18 sela bila su zastupana samo dva!

Mi vjerujemo da je bila želja i zapovjed Ljubina neka dodju mnogi iz svih sela, i on izdaviš „b e f e h l“ uvjeren, da mora biti kako on nalaže, ode dan prije preko Sinja u Spljet i raztrubi, da će u nedjelju biti demonstracija. U toj samoobmani vidio je već prije u svojoj glavi trijumfalnu povorku „iz svih sela“ i bit će da je tako izvjestio onaj list. Nu iznenada razbiše mu se računi. Iz Ogorja imao je u nedjelju proći preko Muča Presvietli Sibenski biskup, a obćina, bojeći se, da se onom prigodom što ne učinil na žao Presvietlomu, javi političkoj vlasti što se sprema. Licumjerni organizatori htjeli demonstrirati proti fratrima, neka Presvietli na svoje oči vidi, kako je tobože narod proti fratrima. Nu... sve se izjalovi Cambjevim marijonetama tako, da je ciele demonstracija svršila komičnim spajenjem priloga i prisiljenim poklicima Cambju. Mnogim Marijonetama, kao n. pr. ex-tajniku Bergamu, tako popučaše konci, da svoje uloge ni najmanje nije mogao izvesti, te je sasvim iz povorke izostao i povukao se u... krčmu. Očevdici.

Političke vesti.

Imunitetna afera hrvatskih zastupnika
Magjari su u početku bili skloni izazvati novu aferu, te ne dopustiti u odboru ni hrvatsku razpravu ni predlog za izmirenje. Međutim je nastao posvemašnji preokret. Magjari su na nagovor Dra. Wekerleja i justha odustali od toga, te pošto ne će da otvoreno uzmaknu, dogodili su ciele aferu do jeseni.

Slavenski kongres u Pragu i Magjari.
Mal ne čitavo magjarsko novinstvo bavi se na glavnom mjestu sa slavenskim kongresom u Pragu. Tješe se Magjari, da će se sveslavenska akcija razbiti o rusko-poljskom i poljsko-rusinskom sporu. Iz pisanja novinstva izbija samo jal i ogorčenje. Tu to ne će ni najmanje smetati Slavene u daljnem radu.

Nepovjerenje zastupniku Drtina. Javili smo već kako su u Češkoj vrlo nezadovoljni, što je realistični zastupnik Drtina u carevinskom vieću glasovao za onusnat njemačke umjetničke akademije u Pragu. Među izbornična njegovog kotara nastao je živ pokret proti njemu. Pokret ide za tim, da Drtina položi svoj mandat na carevinskom vieću.

Poljačke škole u Rusiji. Kako javljaju iz Varšave, dozvolila je ruska vlada pokopnu uredbu poljačkoga jezika u 210 škola gubernije varšavske. „Savez ruskih ljudi“ grozi se u proglasima nasiljem; ako bude poljački jezik uveden u školama, te sveobćim programom židovske inteligencije u Varšavi.

Ministarstvo za javne radnje u Beču. Ovo novo ministarstvo započelo je svoje djelovanje dne 8. o. mj. Razdijeljeno je u 4 sekcije i to: I. Gradjevno-administrativni poslovi, skrb za stanove, uprava državnih zgrada, iz-

ložbe i saobračaj stranaca; II. tehnički poslovi; III. rudarstvo i IV. promicanje obrta.

Sastanak ruskog cara sa kraljem Viktorom. Glasovi su o skorom sastanku ruskog cara sa kraljem Viktorom bez ikakve stvarne podloge. Između rimskog i petrogradskog kabineta ne nalaze se u tieku nikakovi pregovori.

Iz hrvatskih zemalja.

Iztraga u Novom. Rauchu se baš silno žuri. U tri sata u nedjelju po podne započela je već iztraga, koju je najprije vodio kotarski predstojnik iz Cirkvenice Nagl. da on pronadje krivice. Preslušano je mnogo osoba, a kažnjeni su po „Prigelpatentu“ od 20. travnja 1884. četiri osobe, tri četrnajst dana, jedna osam dana, uz prisilni izgon iz Novoga. Kot. šumar Dušan Weiner, koji je za narodne vlade dođeljen iz Cirkvenice u Novi, premješten je u Perušić, dok će druge osobe biti, kako se čuje, predane državnom odvjetništvu radi zločina pokušana umorstva i to poradi postavljanja žice i grede.

Komesar za srbski kongres u Karlovcima. Kralj je imenovao ugarskog ministra pravosuđa Dra. Antuna Günthera komesarom za srbski kongres u Karlovcima, koji se je ovih dana sastao.

Novi kandidat za djakovačku biskupiju javlja se da je zagrebački kanonik Dr. Premuš. Njega da protežira ministar a latere grad Zlichy i ciele magj. pučka stranka. Poslie nego je Vatikan odbio sve predloženičke baruna Raucha na ovu i senjsku biskupsku stolicu izbija na površinu kanonik Premuš kao novi kandidat. Pitanje je tko će biti najnoviji.

Vladina akcija za Istru. Prošte sedmice bila je obdržana u ministarstvu financija konferencija za ustanovljenje programa akcije, koju vlada kani započeti za ekonomsko podigmeće Istre. U toj su konferenciji učestvovali istarski zastupnici i odjelni predstojnik Engel. Program predviđa lučke radnje, izgradnju puteva, ustanovljenje 35 poštanskih i brzajavnih ureda, uspostavljenje telefonske sveze za Trstom itd. Eto poslie Dalmacije došla je na red i Istra. O akciji za Dalmaciju rekli smo svoju. Dao Bog da Istra bude sretnija!

Pokrajinske vesti.

Organizacija stranke prava u kotaru Imotskom. Pišu nam iz Imotskog: Na 13. tek. mj. bila je skupština za organizaciju stranke prava za varoš Imotski. Skupština se je držala u zatvorenoj dvorani. Odziv je bio uprav izvanredan. Dvorana inače prostrana dubkom je bila puna. Bez razlike sav cviet varoša i iz župe tu je bio zastupan. I ako se je činilo bez ikakove buke (i što je karakteristično, pred očima gosp. poglavara i njegovih pomoćnika, koji ipak za ovu spremu nisu doznali ništa, nego tekar tada, kada su skupštinari preko ciele varoša pjevajući obilazili), ipak onakove manifestacije nije još varoš Imotski doživio. Predsjednikom skupštine izabran je Dr. Mladinov, srdačno pozdravljen, a zapisničarom učitelj Pavlina. Na skupštini osim veleuč. predsjednika, govorili su još g. prof. Lovre Kovarčić, organist Slovenac Filip Lokan, koji je govorio slovenski i župnik Marušić. Mjestni klub izabran je od 9 lica, a to su Dr. J. Mladinov, Marušić fra Stanko, Vucemilović Ivan pok. Blaža, Jerković Jure, Delić Josip Milin, Bauk Frane pok. Marka, Vrdoljak Ante Jerkin, Sušić Josip pok. Mije i Mršić Mijo Petrov. Poslie završenog pozdravnog govora gosp. predsjednika skupštinari zapjevaše „Liepu našu!“ Uz razne poklike i pjevanje rodoljubnih pjesama odpratili su tada predsjednika do njegova stana, zaustavivši se pred obćinom, gdje se klicalo: današnjoj organizaciji pravaških viećnika na obćini i izpjevala „Liepa naša!“ U povorci je bilo do 500 osoba.

Organizacija stranke prava u Vinjanima. U ponedjeljak primili smo iz Imotskog sliedeći brzajov: „Jučerašnja mjestna skupština stranke prava u Vinjanima izpala je preko svakog očekivanja, uprav veličanstveno. Samom sastanku u zatvorenom prostorjama prisustvovalo 379 članova. Organizacijom idemo dalje“. Na ovako lijepe glasove ne možemo nego reći: Napred pravaši! Širom ciele pokrajine, napred!

Iztraga u Kninu. Radi demonstracija proti Rauchu, vodi se „stroga iztraga“. Do sada je osuđeno 20 osoba i to: 2 na 8 dana zatvora, 4 na 6 i 1 na 4 dana zatvora, 13 ih je osuđeno na novčanu globu od 20 do 60 kruna. „Nego rek bi da na tom ne će svršiti. Govori se, da predstoji razrust obćine Kninske i premještat upravitelja poglavarstva u Kninu. Alaj će Rauchu biti lakše!

Mala demonstracija proti uredniku Jakiću. U prošli petak bio je u Kotoru na prolazu sa Cetinja Antun Jakić, urednik „Slavenskoga Mislja“, koji izlazi u Trstu. Slučajno ga je građanstvo kad se je na parobrod ukrao spazilo, te mu priredilo jednu malu demonstraciju, kakvu već ovaj razpop zaslužiše. Silno zviždanje bilo je toliko, da su se pred njime gubili uzvici, upravljivi ovom najnovijem „junaku dana“. Jakić se je odmah zatvorio u jednu kabinu parobroda „Gautsch“, koji ga je sretno put Trsta odveo.

„Nada Albanije“ opet izlazi! Arbanaški list „Nada Albanije“, koji je izlazio u Dubrovniku, a kašnje u Trstu, bio je prestao izlaziti za više mjeseca. Ali eto je opet uzkrisla; počela je izlaziti u Rimu.

Katehetski sastanak i tečaj u Splitu. Na 4. i 5. nastajućeg kolovoza bit će u Splitu katehetski sastanak, a za tim će na 6., 7. i 8. slediti katehetski tečaj, što ga predviju katehete iz Banovine.

Licencie es sciences. Naš zemljak gosp. Ilija Bošnjak iz Metkovića položio je ovih dana na velikoj gospodarsko-poljođelskoj školi u Montpellieru (Južna Francuzka) odličnim uspjehom izpit iz industrijalne hemije i dobio je državni diplom „Licencie es sciences“. Proforski zbor vitrao mu je nagradu iz zaklade Tampier (300 fr. strukovnih knjiga). Ova se nagrada daje najboljem djaku fizik-kemijskog odjela. Čestitamo!

Tragovi petroleumu u Petrovupolju. U subotu, dne 11. o. mj. u 2 sata po podne, osetio se je u Petrovupolju dosta jaki valoviti potres u smjeru od sjevera k jugu, uslied kojeg stoljetna pitka voda t. zv. Točak, najednom postane za piće neuporabljiva. Ustanovilo se je da voda zaudara petroleumom. Od tog potresa minulo je punih osam dana, a Točak još uvijek svejednak je neuporabljev. Jasno je dakle, da je uslied potresa u utrobi zemlje nastala kakva promjena, uslied koje je tok vode došao u dodir s podzemnim petroleumom. Stvar je tim vjerjatnija, što okolica obiluje asfaltom, vjernim drugom kamenaju ulja.

Iz Opuzena: Žetva kod nas nije najbolje obradovala siromašnog težaka. Od silne suše pšenica propala, a mrtva južina ječam sasvim otkula. Teško će jadni seljak prezimiti. Loza je ponela dobro. Do danas bolfesti ni traga. — Nedaj Bože kakove elementarne nevolje, nadamo se da će i vrst vina biti bolja nego prošlih godina, jer suša našim vinogradima godi. Do malo dana napasti će nas demokratski tvrdoglavec i batakljunci.

Iz grada i okolice.

Državno odvjetništvo i kninska demonstracija. Ovdasnje državno odvjetništvo naredilo je iztragu proti Kninjanima radi „zlodčina“ počinjena na Rauchu. U tu svrhu, po dobivenom nalogu, pošao je odavle u Knin sudbeni savjetnik gosp. Lukšić, da vodi iztragu.

Izgleda nam, da se ide predaleko, da se razvija prevelika neshvatljiva revnost sa strane političkih i državnih organa, osobito namjestništva i državnog odvjetništva. Nu tomu se ne čudimo. Radi se o stvari, u kojoj svaka preravnost može biti nagradjena, a mi smo u Dalmaciji, t. j. u zemlji, gdje austrijska vlada može dati svaku zadovoljštinu svakomu osobi Hrvatima. Na ovo ćemo se još osvrnuti.

Na uztek smutljivcima. Doznajemo, da je zemaljski odbor odobrio pogodbu između nekih Mandalinjaca, fizičnih posjednika nekih obćinskih čestica, što im uslied diobe dopadoše, i c. k. erara ratne mornarice, te su zanimani Mandalinjani ovih dana primili od zapovjedništva ratnog broda „Schwarzenberg“ u pogodbi naznačene prodajne iznose. Ovo javljamo, da se zasrame oni, koji su i ovo pitanje htjeli izrabiti u svoje nečiste svrhe, služeć se i tajno i javno ogavnim potvarama proti obćinskoj upravi.

Oni Tatai na bivšem „Trtarinu“, koji su se onako divljački bili podneli prama g. Erminju Šupuku i njegovom poslovdaji Madi Peratu, o čem je već bilo spomena u našem listu, bili su od uprave „Dalmatie“ odpušteni. Ovom prigodom moramo preporučiti, da ta ista uprava bude unapried pazila, komu povjerava svoje parobrode, da se onakovi vajni prizori više nikad ne dogode.

Gradnja obale. Proširenje obale Makale vrlo sporo napreduje, jer se obavlja sa vrlo malo radnih sila. Potraje li tako, radnja će se otegnuti u nedogledno vrijeme, a to bi bilo na veliku štetu gradu, jer ostali dio obale nipošto ne odgovara prometnim svrhama. Osim svega toga čuju se opravdani prigovori u građanstvu, da i samo izvajanje radnje ne pruža jamstva za solidnost gradnje. Ovo iznosimo samo u interesu stvari, e da upozorimo pozvane čimbenike na posljedice, koje eventualno

odale mogu nastati, a i unapried ćemo bilježiti svaku, jer nam je do toga, da Šibenska obala ne bude jedno građevno pokušalište na naših prometno-trgovačkih gradskih interesima.

Englezka eskadra. Danas ulaze u našu luku dva broda englezke eskadre, koje se od više dana nalazi u jadranskim vodama.

Godišnji potrošak vode u Šibeniku. Po podatcima na temelju kontrole vodomjera potrošeno je u Šibeniku sa vodovodnih točaka i javnih česma od 1. srpnja 1907. do 30. lipnja 1908., t. j. u godinu dana 235.366 m³ ili 2.353.660 hektolitara.

Nova kavana. Sutra se u prizemlju kuće Unić na obali otvara nova kavana „Miramar“. Pomješće je svojom dužinom i širinom svrsi shodno, a i namještaj je prema modernim zahtjevima. Položaj je zgodan. Vlastnici su gg. Sušelj i Drug, Obzirom na razvitak grada i na putni saobraćaj ova će kavana uz dobru podvorbu moći da naiđe na susretaj obćinstva.

Htjela se utopiti. Luca, žena Andrije Radića jutros oko 9 i pol sati bacila se je u more, s nakanom, da skomča sebi život. Gradski redarstvo opazilo je, kad se je nesretnica u more bacila, te je priskočilo i spasio je. Kad su je redari iz mora izvadili, opet je pokušala, da im se otme i u more baci.

Kiša obilna je pala jučer i preključer u gradu i okolici i dobrim natopila zemlju. Voću i povrću došla u dobar čas, a i kukuruza.

Kinematograf. Od nedjelje do danas novi vrlo zanimivi program. Sutra promjena.

Nesreća od groma. U Primoštenu, na stanu Podgreben, dne 20. srpnja oko 3 i pō sata jutrom udario grom u bajamu, koja je rasla između dvie kuće: to jest Špira Čabova i braće Krste i Paška Babačića pok. Roka, te je svu bajamu u mrvice raztrieskao i razrušio dio krova od kuće Špira Čabova, raztrsavši i oštećivši vas krov. Kuću braće Babačića Paška i Krste nije oštećio ništa, ali je u samoj kući ubio jednu mazgu, jedno magare i jedanaestero vunjaci, tako da je jednim ljudima golema šteta. Računa se šteta u životinji oko 450 kruna, a na kući Čabova oko 80 do 100 kruna.

Razne vijesti.

3000 Dalmatinaca u Novoj Zelandi. Iz jednog konsularnog izvješća iz Aucklanda (Nova Zeland) proiziđe, da na sjeveru grada Aucklanda žive ništa manje nego 3000 Dalmatinaca, koji se bave kopanjem gume.

Jedna 350-godišnjica. Ove se godine svršava 350 godina što je donešen duhan iz Amerike u Europu. „Donio ga je španjolac Consalvo Fernandez. Iz početka se je lagano širila njegova uporaba, a dan danas razširila se već posvuda, te zalibože vidimo djecu, kako ponosno puše svoju cigaretu.

Književnost i umjetnost.

Poziv na predplatu. Doštampava se druga knjiga mojih pjesama: „Porivi...“ (nove pjesme). Knjizi je napisao predgovor Dr. Ivan Kričić, a ilustrirana je izv. vinjetama D. Renarića, B. Petrovića i R. Valčića. Knjizi je cijena eleg. broš. 1 K, a orig. uvez. 2 K 50 p. Knjigu šaljem samo pouzecom ili ako mi se unapried dostavi novac.

Slavno novinstvo umoljavam, da preštampa ovaj poziv.

Rudolf Franjin Magjer, Osijek.
Bukovac u Englezkoj. Kako nam javljaju iz Praga, odputovati će ovih dana naš umjetnik prof. Vlaho Bukovac na mjesec dana u Englezku, odakle je bio pozvan, da portretira neke englezke bojare.

Izdanje strukovnog djela na polju javne sigurnosti. Odavna se već osjeća kod nas prieka potreba, da svi organi javne sigurnosti dobiju u ruke priručnu knjigu, u kojoj bi strukovno i shvatljivo potanko obrazloženo bilo, kako se ima postupiti pri izvidima raznih protuzakonitih čina, da se do što sigurnijeg i boljeg uspjeha dodje. Ovakova stručna knjiga osobito je potrebna oružništva, gg. obć. činovnicima, te gradskim i obćinskim redarstvima, a dobro će doći i gospodi, koja nastupaju svoju praktičnu službu u sudbenoj i političkoj struci. Castnik obćavatelj kod kr. oružničkog zapovjedništva u Zagrebu gosp. satnik M. Mizler, napisao je na temelju višegodišnjeg iskustva, te uporabom djela glasovitog kriminaliste Dra. Grassa takovu stručnu knjigu pod naslovom: „Potražna služba“, pa ju kani tiskom izdati; obsizati će oko 22 tiskanih araka velike osmine sa 75 slika i nacrti, a stajati će u predplati za originalnim platnenim vezom K 4. Naruče treba upravititi na izdavatelja najkasnije do 15. rujna ov. god., da se uzmogne naklada ustanoviti.

Naše brzojavke.

Zagreb, 22. Hrvatska stranka prava uređila je podpuno pltanje svoje tiskarne. Do dva mjeseca tiskarna će početi raditi.

Oprovgavaju se vijesti, da će Rauchi službeno na put kroz Zagorje. U dobro upućenim krugovima drži se naprotiv, da će morat do skora na stalni boravak u Martijance.

Budimpešta, 22. Predstoji promjena u zajedničkom ministarstvu. Burian bi imao odstupiti, a zamienit ga „grof Zichy“.

Beograd, 22. Rješena je ministarska kriza. Kralj Petar potpisao je već ukaz o novom ministarstvu sa Velimirovićem na čelu.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)

Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Priobćeno. *)

Gosp.

LJUBI pl. CAMBJU,

Muč.

Jeste li igda opazili, kad se kamenom udari psa, kako biesno grize kamen, mjesto da skoči na onoga, koji se je mašio? Prošlih dana i Vi ste bili udareni u čelo otvorenim pismom nekih obćinskih viećnika u prilogu „Hrv. Rieči“ br. 251. Nesmisleno i netemeljito, bez obzira na quid, napaliste mene, označujući me piscem onog pisma. Na Vaš upit odgovorio sam, da ne znam za ništa, jer sam doznao za ono tek kad je tiskano. Dao sam Vam poštnu rieč, da ja nisam ni pisao, ni šurovao, ni ulazio u stvar. Mislio sam, da ste tim ostali uvjereni o mojoj nevinosti. Nu sa svim tim, Vi samozvana Handelova žrtva, cijenili ste kao Handel, da u Dalmaciji nema poštnih rieči, te ste svoju potvoru razurlili po Muću i naukali Vaše kmete proti meni. Poslali ste mi dapače jednog kmeta, koji mi je rekao, da Vi kažete, da sam ja pisac; a na to sam Vam ponučio, da neplemenito lažete. Zar mislite, da bih se ja studio svojih čina ili da bih se plašio Vaših očiju? Ni to Vam nije bilo dosta! Organizirali ste Vaše bezsviestne sredovječne kmete, sluge i radnike, neka Vam prirede ovaciju, a obćini i meni demonstraciju vičući pod mojim stanom i zapalivši prilog „Hrv. Rieči“. Ja se ne čudim Vašim jednim kmetima, koji su morali i proći vojli, kako su mi se neki izrazili, izvršiti zapovjed gospodarevu, niti ih odsudjujem, nego se Vama čudim, kakovih se sredstava lačate i Vas činim odgovornim za njihova djela. Držite li, da ste svoju potvoru tim dokazali? Mislite li, da ste onim spaljenjem uništili i pobili ono, što je bilo proti Vama izrečeno? Što ste, pitam Vas, onim izkazom htjeli, a što ste naprotiv dobili? Htjeli ste da Vas Vaši kmeti na Muću rehabilituju, pak da javite vladi i odboru, kako su Mućani za Vas, a kad tamo zagrežli ste dublje u blato. Čestitam Vam na naručenoj i zapovjedjenoj ovaciji, uz primjetbu, da bi bila impozantnija, da ste kmetima Vi u društvu dičnih Vam saveznika bili na čelu, te sam sebi vikali „živio!“ Radujem Vam se, jer je sada dokazano, da ste rehabilitiran i dostojan opet načelničke stolice! Trčite i borite se za rehabilitaciju i načelnitvo i revindikaciju propaloga; ali znajte, da ste u toj trci i borbi izgubili svijest i ponos i sve što čovjeka čini plemenitim. Znajte, da se griehni pred svetom može rehabilitirati samo kajanjem i pokorom, dobrim djelima, poštenim sredstvima i značajnom borbom, a ne ućkanjem, ocunjivanjem, klevetanjem, naručenim ovacijama, lažnim ućtima, denuncijama, anonimnim pismima itd. itd!

Znađem za što ste na mene naperili striele. Vi hoćete da me ozlovoljite, pa da se odrećem viećništva u ovoj obćini, jer — Vi ste mi rekli — da ja uzdržim sadašnjega načelnika, a kad bih se ja odrekao, da bi obćina pala. Ja mnogo i mnogo o sebi skromnije mislim, ali ako je baš tako, kako Vi kažete, onda znajte, da se ne odrićem, kako sam do sada to namjeravao, nego ostajem na svom mjestu, a Vi pucajte koliko Vam drago. Vi i javnost znade, što i kako mislim o novoj mućkoj obćinskoj upravi; znadete da se proti njoj niasam bojao javno ustati po novinama i da sam uvijek u vieću bio u razložnoj opoziciji, braneći interese obćine i zagovarajući dobrobit upropašćenog ovog pućanstva.

Nova uprava, kao svako ljudsko djelo, ima svojih vrлина i svojih mana. U najveće za-sluge pripisujem joj, što se je napokon i ako kasno, odvažila i otrešla glasovitoga tajnika, a najviši joj je grieh, što do sada nije znala i mogla izbaciti prvog prisjednika.

Oba ova nametnika obćine mućke, danas su najveći protivnici novoj upravi, a Vaši na zdravlje, saveznici. S njima Vi sačinjavate krasnu

trojku, dični triumvirat, najnoviji trojni savez! U brk sam Vam tu skoro rekao, a sada javno opetujem, da sam svako mnjenje o Vama izgubio, kad sam vidio, da ste se s njima združili Govorite što hoćete, branite se koliko možete, nijehćete kako znadete da to nije istina; a ja velju, da ste se s njima združili. Niehćete ovo pred Vašim spletim splitskim prijateljima, ali istina je istina, a dokazi su im ovdje na očevid. Vi nijehćete ovb, jer se stidite u kakvo ste se kolo uhvatili. Želim Vam, da Vam i oni pomognu što skorijoj rehabilitaciji! U tu svrhu počeli ste po njima i Vašim Mamelucima izazivati smutnje, vriedjati i napadati svakoga, koji ne će da se upiše u Vašu ćetu, pa terorom i lažima zavadjate biedni narod. Odsudju sam i odsudjujem Vaše postupanje, kad hoćete da narod umiešate u prilog lićne Vam borbe, kao što ste nedavno jednim lažnim utokom. Bolje Vam je narod pustiti u miru, neka poćine od neprestanih travica, koje ga upropašće, a Vi ako se hoćete rehabilitirati, počinite pošteno i nesebićno raditi za narod, pa ako zaslužit i narod vidit Vaše zasluge, sam će Vam bez sile i zapovjedi pririditi ovacije, k Vama će doći kao pćela na cviet, inaće... Nemojte u ovoj obćini mutiti vode, koja se s prijašnje uprave nije još staložila; ne krećite u narodne rane, što još niasu zacielile. Narod treba, hoće i zahtjeva mira, i u ime ćovjeknosti pozivljem Vas, da pustite u miru ovu krajinu. Je li Vam potrebno iz vatre vaditi kestenje, vadite ga svojim prstima.

Doću sam napokon, da mi prićtite, kako ne ću na Muću doćekati Velike Gospe. Molim Vas samo održit rieč, ali da to bude otvoreno, a ne anonimno, jer ćete mi tako bar prićediti moljakanje za premještaj, pošto i tako mi se ne daće ovdje više stati gledajuć, kako Vi u Vaše osobne svrhe bunite i iznemirujete nesretno ovo pućanstvo. Kad li tad li ja ću ići, a poslie mene doći će drugi, pravi prijatelj naroda i svećenik mira i reda, koji ipak, bio tko bio, ne će biti ni roda kmetetskoga, ni ćudi robske.

Silni gospodine!

Nad gustama tvoja Slava gine.

Ne razumie pjesma zapoviedi:

Slobodna je, svomu glasu sledi.

Muč Donji, dne 16. srpnja 1908.

Don Marko Perojević.

Prigodom sajma sv. Ane
u dućanu

Ivana Rude

u Šibeniku

naći ćete svakovrstnih igraćaka za djecu
uz umjerene cijene.

Sekundirani liečnik na zemaljskoj bolnici

Dr. Celio Cega

prima u kući Ježinovoj povrh kavane „Sloga“
ll. kat na trgu sv. Jakova iz jutra od 6^{1/2}—7^{1/2}
a poslie podne od 3—4 sata.

♦ **Kotel Dinara** ♦

Šibenik kod mjestnog kazališta

♦ obskrbljen je izvrsnom kuhinjom ♦
♦ udobnim i zdravim sobama i svim ♦
♦ ostalim mogućim komfortima. ♦ ♦ ♦
♦ CIJENE VRLO UMJERENE. ♦ ♦ ♦

Preporučuje se **Ivanica ud. Dodig.**

Najveća dalmatinska zlatarija

ANTE RADIĆA - SPLIT.

Trg voća, Gradska vrata na obali. 21

Ilustrovane cijenike šalje badava. Ilustrovane cijenike šalje badava.

❖ ❖ **NUISOL** ❖ ❖

pripravljen od

— BERGMANNA I DR. U TEČENU —

jest i ostaje kao i do sada

najbolje naravno sredstvo

za bojadisanje **koše i brade.**

Cijena K 3. 20-13

Dobivaju se sve tri boje

u Drogariji Vinka Vućića — Šibenik.

NE ČITATI

samo već **kušati se mora**

čavno prokušani medicinski

STECKENPFERD - - -

od

lijiljanova mlieka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Drazdžani i Tetschen
na L. od prije poznat pod imenom
BERGMANNOVA SAPUNA

od lijiljanova mlieka

da se lice oslobodi od sunšanih pjegica,
da zadobije bijeli ten i nježnu boju.

Pretplatno komad po 80 para

u drogariji **VINKA VUĆIĆA**
ŠIBENIK.

Črvati i Črvaticie!

sjećajte se uvijek

DRUŽBE

Sv.

Ćirila i Metoda

za Jstru

Čast mi je objaviti P. N. Obćinstvu,
da mi je povjerenje za Šibenik i okolice
glavno zastupstvo

osjeguravajućeg zavoda

„Victoria“ u Berlinu

netemeljena god. 1853.

Osjeguravajuće grane jesu sledieće:

- 1.) Pućko osjeguravanje: a) za zdrave osobe do 14 g. bez liećnićke pregledbe. b) za zdrave osobe od 15-te godine unapried takodjer bez liećnićke pregledbe.
- 2.) Osjeguravanje u slućaju smrti i preživljenja. (Mješovitno osjeguranje).
- 3.) Osjeguranje glavnica i prištednje.

Na zahtjev daju se potanje obavjesti i o drugim nuždenim granama osjeguracije.

— UVJETI NAJPOVOLJNIJI. —

Sa štovanjem

JURAJ GRIMANI - Šibenik.

*) Uredništvo ne prima nikakve odgovornosti.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednostima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuva zaklada 100.000
Centralna Dabrovnik
-- Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državnu papiru, razretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod zadržavanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa otkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " " 15 " " 3 1/2 %
" " " " 30 " " 4 1/2 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtin.
(sterlinam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2 7/8 %
" " " " 30 " " 2 1/2 %
" " " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepest 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa skadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložena, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkaso mjestnih računa, mjenica glasnih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvora tekuće račune u raznim vrednotama. Inkaso: Obavlja uvrnjavanje mjenica na sva mjesta inostranstva, odrezaka i izdričanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Gorice, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Pola, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), pali, Peplitz, Troppau, Wamnsdorf, Bučko-Novo-mjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i inozemstva.
Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjume na vrednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontrinja (Contirungs-Lager).

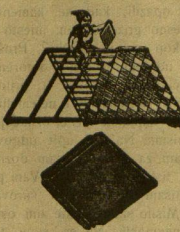
Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibeći provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osiguravaju vrednote proti gubitim zriebanja

Banca Commerciale Triestina.

VJEČNI KROV „DINARKA“

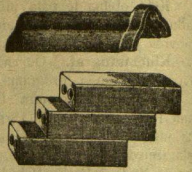

Josip Lovrić pok. Nikole KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIEPA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOG BETONA ZA OGRADU I VINOGRADU, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOG BETONA

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavičeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i k. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrste osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavnicu za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja protivina, nemogućina, udovčina i odgojina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Puna osiguranja na male glavnicu bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokuštva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410,816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1,000,000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820,000.00
Izplaćene odštete: K 2,619,582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatia“ u Splitu. Poslovnica u Splitu, ulica Do Sud br. 356.

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izrađuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrste tiskanica za občinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalihi sve vrste občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cijene.

Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjume na vrednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrednostne papire, svake vrste, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdričane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izd je doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvjestinije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Vinko Majdič

valjni mlin u KRANJU

proizvada najbolje vrste pšenice i brašna i brašna za krmad uz najniže cijene.
Najveća produktivnost
..... Brza poslužba.

Izravni zastupatelji za Dalmaciju i Bosnu-Hercegovinu, isprav Sarajevo i Boku Kotorsku: Babić & Klein Zadar.

Zastupatelj za Boku Kotorsku: Radoslav G. Žurkić, Kotor.

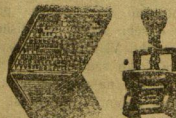
Zastupatelj za okružje Pulj: Lacko Kriz, Pulj.

Zastupatelj za okružje Trst: Aleks. Rupnich i dr., Trst, via square nuovo broj 11. 52-8

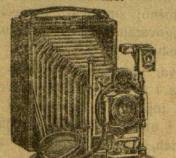
Oglašujte u „Hrv. Rieči“!

KNJIŽARA I PAPIRNICIA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

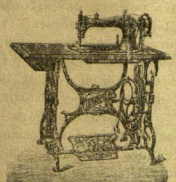

Preuzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kautschucka i kovine.

Skladište fotografskih aparata i svih nuzgrednih potrebitina.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUSKIH KNJIGA, romana, slovnica, riečnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Skladište najboljih i najsvjetlijaših tvacih strojeva „SINGER“ najnovijih siste. n.

Prima prepplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cijenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zaliba svakovrstnih toplomjera, zviekler-naočala od najbolje vrste i leća u svim gradacijama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POSTE.